

Wdł 01.04.2019
M. Podhorska Olobić

UNIwersYTET MEDYCZNY

IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wrocław, 15. 03. 2019

Recenzja

**rozprawy doktorskiej Pani lek. med. Agaty Pawłosek
pt. „Częstość powikłań matczynych i płodowych
w ciążach bliźniaczych powstałych w wyniku technik wspomaganego rozrodu oraz
w ciążach bliźniaczych powstałych w sposób naturalny”
przygotowana na podstawie decyzji
Rady Wydziału Lekarskiego
Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu**

Rozprawa doktorska Pani lek. med. Agaty Pawłosek pt „Częstość powikłań matczynych i płodowych w ciążach bliźniaczych powstałych w wyniku technik wspomaganego rozrodu oraz w ciążach bliźniaczych powstałych w sposób naturalny” jest wynikiem rozległych badań nad epidemiologią oraz kliniką ciąż bliźniaczych. Autorka podjęła się badań nad tym problemem z powodów poznawczych z uwagi na brak dostatecznej wiedzy o powikłaniach ciąż bliźniaczych i płodów bliźniaczych powstałych z zapłodnienia pozaustrojowego i transferu zarodków (IVF-ET), a także z uwagi na rozbieżne wyniki różnych badań nad tym problemem i różne opinie, niekoniecznie bazujące na rzetelnych danych naukowych. Powyższe wstępne uwagi świadczą o trafności podjętej przez Doktorantkę problematyki.

Niemожność posiadania potomstwa zawsze stanowiła i stanowić będzie poważny problem biologiczny, psychologiczny i społeczny. Dzięki prokreacji istnieje ciągłość życia. Jak pisze autorka, według raportu WHO niemożność posiadania potomstwa stanowi trzecie spośród najpoważniejszych zaburzeń zdrowotnych XXI wieku. Dzięki postępowi nauki,

biologii molekularnej, inżynierii medycznej i technik diagnostyczno-terapeutycznych, w ostatnim pięćdziesięcioleciu nastąpił znaczny postęp w leczeniu niepłodności i technikach wspomagania rozrodu. Towarzyszy temu wzrost częstości ciąży mnogich, jak pisze autorka około 20% ciąży powstałych na drodze IVF-ET stanowią ciąży bliźniacze, w porównaniu z 1,5% ciąży bliźniaczych powstałych na drodze zapłodnienia naturalnego. W konsekwencji zwiększenia liczby ciąży bliźniaczych wzrasta odsetek porodów przedwczesnych, co generuje liczne problemy medyczne noworodków. Rozwój nauki stymuluje także rozwój nauk biospołecznych, który moim zdaniem musi towarzyszyć rozwojowi nauki i techniki, stawiając trudne pytania o cel postępu i uznanie skończoności człowieka.

Ocena pracy doktorskiej:

Ocena dysertacji obejmowała ocenę merytoryczną i metodologiczną pracy oraz podsumowanie i wnioski końcowe.

Przedstawiona do recenzji rozprawa obejmuje 113 stron z tradycyjnym podziałem na wprowadzenie, założenia i cele pracy, materiał i metody badań, wyniki i ich omówienie oraz dyskusję i wnioski, spis używanego piśmiennictwa, spis tabel (39) i wykresów (14), wykaz stosowanych skrótów oraz streszczenie w języku polskim i angielskim.

Badania będące podstawą dysertacji Doktorantki wykonywane były w Klinice Ginekologii i Położnictwa Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Badania naukowe Pani lek. med. Agaty Pawłosek uzyskały zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu.

We *Wprowadzeniu* autorka szczegółowo przedstawiła kliniczne podstawy zagadnień, którymi zajęła się w swojej pracy badawczej: historię, definicje i klasyfikację technik wspomagania rozrodu, a także częstość występowania, etiologię, rodzaje i rozpoznanie ciąży bliźniaczej.

Szpecially wartościowe pod względem edukacyjnym jest dokładne opisanie przez Panią lek. med. Agatę Pawłosek, powikłań i opieki prenatalnej w ciąży bliźniaczej, co jest zrozumiałe z uwagi na główny temat pracy i wykształcenie medyczne Doktorantki.

Spośród uwag merytorycznych muszę podkreślić jedną – dotyczy ona istotności stosowania sformułowania „dzieci z niepełnosprawnością intelektualną” zamiast określenia „dzieci upośledzone umysłowo”, użytego przez Doktorantkę w swojej pracy. Korzystając ze sformułowania „dziecko/osoba z niepełnosprawnością intelektualną” bardziej precyzyjnie oddajemy definicję zaburzenia rozwoju intelektualnego. Osoba niepełnosprawna jest w ten sposób postrzegana, nie tylko jako jednostka z problemami chorobowymi, wymagająca odpowiedniej opieki medycznej, ale jako członek społeczności - osoba, której prawa człowieka dotyczą w takim samym stopniu jak reszty społeczeństwa. Stosowana terminologia

niepełnosprawności intelektualnej jest o tyle ważna, że kształtuje sposób myślenia społeczeństwa o istocie niepełnosprawności i o osobach z NI, postrzegając ich jako ludzi z konkretnym problemem medycznym, jednym z wielu spośród tysięcy, jakich człowiek może doświadczyć. Tym bardziej, że doktorantka dostrzega fakt, że pewne poglądy powtarzane w piśmiennictwie, mediach pozostają obecne w świadomości człowieka przez długi czas, nawet jeżeli naukowo i społecznie zostały obalone czy dewaluowane.

Spośród uwag redakcyjnych do analizowanej części dysertacji, to styl niektórych zdań wydaje się być niezbyt prawidłowy np. „... obecny w świadomości ludzkiej do czasów obecnych”.

Wprowadzenie stanowi szczegółowe i rzetelne omówienie poruszanych zagadnień, w oparciu o szeroką i aktualną literaturę, pozwala czytelnikowi na zapoznanie się z problemami, na których Doktorantka skupia się w swojej pracy badawczej. Przedstawiona wnikliwa analiza aktualnej literatury nie pozostawia wątpliwości, że decyzja Doktorantki o kierunku prowadzonych badań jest w pełni uzasadniona zakresem obecnej wiedzy, zarówno z naukowego, jak i klinicznego punktu widzenia.

Cel rozprawy doktorskiej Pani lek. med. Agaty Pawłosek został sformułowany poprawnie i ambitnie, co potwierdza dojrzałość naukową Doktorantki. Głównym założeniem Doktorantki była ocena porównawcza powikłań u ciężarnych i płodów bliźniaczych powstałych z zapłodnienia pozaustrojowego (IVF-ET) w stosunku do powikłań u ciężarnych i płodów bliźniaczych powstałych w sposób naturalny, a także ocena sposobu rozwiązania ciąży bliźniaczej po IVF-ET i stanu noworodków bliźniaczych w porównaniu do ciąży bliźniaczych powstałych w sposób naturalny.

W rozdziale *Materiał i metody* autorka dokładnie opisała kryteria włączenia pacjentów do swoich badań, przedstawiła dokładną ocenę kliniczną pacjentek i rodzaju powikłań ciążowych i płodowo-noworodkowych, które analizowała. Badaniami w ocenianej pracy została objęta grupa 259 kobiet w ciążach bliźniaczych, które były hospitalizowane w w/w Klinice Ginekologii i Położnictwa.

Odnosnie tego rozdziału, moim pytaniem do Doktorantki jest, czy przedstawione siatki centylowe masy urodzeniowej dla dzieci płci męskiej i żeńskiej opracowane w II Katedrze i Klinice Ginekologii i Położnictwa UM we Wrocławiu były zwalidowane i opublikowane? Czy autorka nie powinna posługiwać się siatkami centylowymi uznanymi przez Polskie Towarzystwa Naukowe (Pediatryczne i Neonatologiczne) określonymi na dużej populacji dzieci polskich.

Podsumowując te dwie części rozprawy: Materiał i Metody stwierdzam, że ten rozdział rozprawy doktorskiej dowodzi jednoznacznie, że Pani lek. med. Agata Pawłosek jest szeroko wykształconym lekarzem o wyjątkowej umiejętności wykorzystywania istniejących narzędzi badawczych w medycynie do analizowania wielowątkowych problemów naukowych.

Rozdział *Wyniki* jest wartościowym i spójnym tekstem, z logicznym układem. Z punktu widzenia pediatry i neonatologa, ten rozdział najszerzej pokazuje ogrom pracy wykonanej w ocenianej dysertacji. Rozdział *Wyniki* Doktorantka urozmaiciła i podsumowała klarownymi wykresami i tabelami, w których zawarte są wszystkie wyniki badanych pacjentek i ich potomstwa. Do tego rozdziału nie mam żadnych uwag merytorycznych czy redakcyjnych.

Rozdział *Dyskusja* jest kwintesencją naukowej analizy, dokładnie i dobitnie tłumaczy uzyskane wyniki badań własnych. Przyznaję, że była to bardzo interesująca lektura, szczególnie, że omawiane problemy dotyczą powikłań nie tylko położniczych ale i płodowych oraz noworodkowych w ciążach bliźniaczych. W tej części dysertacji również nie mam żadnych uwag merytorycznych i redakcyjnych.

Oceniając tę część rozprawy chciałbym podkreślić, że Doktorantka wykazała się właściwą umiejętnością krytycznej analizy wyników badań własnych w odniesieniu do wyników z literatury światowej.

Całość postępowania badawczego pozwoliła Doktorantce na sformułowanie sześciu powściągliwych i realistycznych wniosków, które pokrywają się z omówionymi powyżej wynikami Jej badań. W toku przeprowadzonych badań, Doktorantka zanotowała, że częstość większości powikłań ciąż bliźniaczych powstałych z zapłodnienia IVF-ET i zapłodnienia naturalnego nie różni się między sobą. Uważam jednak, że zamiast słowa „podobne” użytego we wniosku nr 1 i nr 2 i nr 3, jak i nr 4, powinno się mówić o „braku różnicy istotnej statystycznie” albo o „nie zidentyfikowaniu różnicy statystycznej w częstości występowania”. Słowo „podobne” jest zbyt mało precyzyjne i nienaukowe, jednym słowem kolokwialne.

Uzyskane wyniki Doktorantka omówiła w odniesieniu do szerokiej, właściwie dobranej i aktualnej literatury dotyczącej sedna poruszanych zagadnień (86 pozycji, w większości opublikowanych w ostatnich latach). Cytowane publikacje dowodzą znajomości przez Doktorantkę literatury przedmiotu oraz umiejętności korzystania z licznych i różnorodnych źródeł wiedzy.

W podsumowaniu podkreślę, że uzyskane rezultaty mają znaczenie dla nauki i praktyki klinicznej, Doktorantka poprawnie formułuje problemy i założenia badawcze, wykazuje

trafność doboru metod i narzędzi badawczych, umiejętność ich zastosowania. Dysertacja Doktorantki cechuje się prawidłowym układem pracy i struktury podziału treści, ogólnie poprawnością formalno-językową. Znalazłem jedynie kilka niewielkich błędów merytorycznych, czy redakcyjnych, co oczywiście nie umniejsza wartości naukowej tej pracy.

W mojej ocenie rozprawa doktorska lek. med. Agaty Pawłosek spełnia wymogi, stawiane tego typu rozprawom określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) i zwracam się do Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie Pani lek med. Agaty Pawłosek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Robert Śmigielski, prof. nadzw.

